

RDEČI PRAPOR

Glasilo jugoslovanske socialne demokracije.

38. in 39. številka

V Ljubljani, v petek, dne 30. aprila 1909.

Leto XII.

Izhaja v Ljubljani vsaki torek, četrtek in soboto.

Naročnina za avstro-ogrsko kraje za celo leto 14 K, za pol leta 7 K, za četrt leta 3-50 K, mesečno 1-20 K; za Nemčijo za pol leta 7-90, za četrt leta 4 K; za Ameriko za pol leta 9-50 K za četrt leta 4-80 K.

Posebna številka 16 v.

Reklamacije so poštnine preste. Ne frankirana pisma se ne sprejema. Reklame se ne vračajo, imajo. Enostopna polit-vrstica (širina 88 mm) za enkrat 20 v., večkrat po dogovoru.

Praznujmo!

Dvajset let majskega praznovanja — to je dvajset let zgodovine delavskega gibanja, delavskega boja, tako silnega, tako mnogostranskega, tako junaskega, da mu ni primere v zgodovini preteklih bojev. Tudi prvi majnik se razlikuje od vseh cerkvenih, državnih in pedebnih praznikov s tem, da ne pomeni samo spominev, ki blede od leta do leta, temveč je pravi praznik boja, ki je živější in silnejši, čim dalje traje in čim bolj se razvija. Na dve strani govori rdeči praznik z živo, krepko besedo, na dve strani pešilja svoj resni opomin.

Naš dan je in naše delo počiva. Leto ima 365 dni in vsi se gospodarjevi. On ukazuje: Delaj! — in proletarec sklanja glavo, stopa k mašinam in dela. Gospodar veleval: Poberi se! — in delavec odlaga orodje pa gre po svetu od delavnice do delavnice vpraševati, če rabijo kje njegove krepke reke in če je kje zmesov kešček kruha zamj in za njegovo družino. 365 dni je v letu in vsak pomeni odvisnost od tuje volje, nesetna krinke milosti. Delavčev nagon po delu, njegova pridnost in njegova mišična moč — vse to je podobno peni iz mila in ne velja več kakor gospodarjevo dovoljenje, da sme pristopiti k strojem in izdelovati z njimi profit — za gospodarja. Zoga v rokah otroka, mečočega jo zdaj v zrak, zdaj ob tla — take je delavčeva življenja. Na leto 365 krat mu pravi kapitalist: Če je moja volja, se bode najedli tvoji otroci, če čem, pa ne; kajti jaz sem — gospodar. Moj je denar, moja je tovarna, moj je stroj; moj si ti in moje je tvoje delo...

Tako je bilo leta, desetletja, neskončen čas.

A prišel je dan in delavec je pogledal v svoje trpljenje; pogledal je prav do dna in našel je — samega sebe. Gospodar ima kapital in stroje in delavčeve izdelke. Ampak izdelkov nima le zato, ker je denar njegov in orodje njegovo, temveč zato, ker mu daje delavec svoje delo, brez katerega ni setve ne žetve; in če bi delavec odrekal delo, bi ne pomagal ne denar ne stroj; brez dela ne bi rodilo polje in bi se ne pekel kruh; ne bi se predla svila in bi se ne zidale palače; ne bi se šivale dragocene obleke in bi se ne tiskale knjige. Delo je več kakor denar; večja je delavčeva moč od kapitalistove, če jo zna porabiti.

Mogočno je bilo to spoznanje in kakor aleluja je zadonel klic po svetu: Proletarci, združite se! In delavec je dejal: Enkrat na leto hečem pokazati, da se zavedam svoje moči in da se ustavi zadnji stroj in zadnje kolo, če je taka volja delavcev. Prvi majnik je naš dan, praznik našega človeštva...

Kapitalističnemu svetu, ki je postavil vso moč in slavo na podlago mamona, doni dne prvega majnika v ušesa prvi klic zbujenega delavstva. Ločen od svojega delavnega sredstva, ne more svobodno delati, ne svobodno živeti. Združitev z delavnim sredstvom je njegova zahteva; izpolnitve pa ne pričakuje fatalistično od gospodarjeve milosti, temveč ko je njegov dan, izpričuje, da se

hoče bojevati za svojo osvoboditev. Njegova moč pa je v delu, ki ga daje gospodarju, ki mu ga pa tudi lahko odreče in take zapre vse vire bogatstva in materialne moči.

Delavstvo se združuje, a združeno še ni. Mnogo milijonov delavcev se je streslo suženjskega dremeža in zaupa vse svoji moči. A še je cela armada delavcev, ki ni spoznala svoje veljave in svojega poklica, pa služi v tepi ponižnosti izkoriščevalcem proti svojim praviim tovarišem. Zavedno delavstvo ne more zmagati, ne da bi bilo njegove orožje proslabo, temveč zato ker ga njegovi lastni tovarisi zapuščajo v boju in izdajajo sovražniku.

Tudi tem delavcem je namenjen prvi majnik. Kadar gre zavedna četa proletarev praznovati, drugi pa se žene plašni in zavidni na dele, se pokazuje velikanska razlika med prestim delavcem, ki veruje v boljše bodočnost in se zaveda svojega dostojanstva, pa med topim, pasje vdanim sužnjem, ki misli, da je vsvarjen za samo hlapčevanje in trpljenje. S svojimi praznovanjem kliče zavedno delavstvo tem usmiljenja vrednim tovarišem, da je v združitvi moč in rešitev in da ne vadi do cilja zaupanje v mileščino, temveč edine spoznanje svoje delavske moči in zedinjenje vseh trpinov.

Prvi majnik! Kapitalizem bi degradiral delavca kakor tovarno žival. Delavec pa vstaja na noge in speznava, da je človek enak vsem, ki so njegovega redu, ne manj, ne več kakor vsi ljudje. V tem spoznanju dviguje svoje rdečo zastavo, na kateri je zapisana enaka pravica za vse. Kamer prodira morilni kapitalizem, kjer se rdeči moderni delavec, vikra danes rdeča zastava in od leta do leta se zbira pod njo proletarijat v večjem številu. Mala peščica delavcev je bila združena za boj proti ogromni sili mednarodnega kapitalizma in ni se ustrašila. In minilo je nekolike let, mala četa je narasla v ogromno armado, pomnežujoče se od dne do dne, od leta do leta, da mora spoznati, kdor ni slep in kdor ima zdrave možgane v glavi: Pod staro tiranijo se majoje tla; iz ponižanja vstajajo ljudje in njihova je bodočnost. Vsake leto rodi nove vojsčake. Neizogiben je dan, ko bude premagali stare trdnjave novi junaki in rdeča zastava bo zavihrala nad osvobojenim svetom.

Socialistične interpelacije.

Preden se je državni zbor po izdatnih velikonočnih počitnicah zopet sešel, je imela «Socialno-demokratska Zveza» sejo, na kateri je sklenila, vložiti tri interpelacije: O delegacijah, o odgovornosti skupnih ministrov in o srbaki trgovinski pogodbi.

Prva interpelacija, katere so vložili poslanci Pernerstorfer, dr. Soukup, dr. Diamand, Vitijk in Pittoni, označuje stališča socialne demokracije do delegacij sploh in se glasi:

«Skupno ministrstvo je v zadnjih mesecih izdalo sto in sto milijonov kron za vojaške namene, ne da bi se bilo priskrbelo ustavno dovoljenje

delegacij. To kršenje ustave se ne da opravičiti z ukazem nujne potrebe. Skupno ministrstvo je predvidele resnične ali domisljene potrebe izdatkov za vojno upravo in je davno pripravilo vojaške korake, za katere so bili potrebni ti izdatki. Skupno ministrstvo je torej imele dovolj časa, poskrbeti, da se skličeje delegacije in prositi za ustavno dovoljenje vojnih priprav. Da skupno ministrstvo ni izpolnilo te dolžnosti, je neprikrit in zaveden prelom ustave.

Skupno ministrstvo bi bile morale saj takoj po končanem razpuru s Srbijo poskrbeti sklicanje delegacij in prositi za naknadno odobrenje izrednih vojaških izdatkov. Tudi to se ni zgodilo. Baje ima skupno ministrstvo celo namon, položiti šele jeseni račun o stroških aneksijske pustolevščine.

Podpisani smatrajo delegacije za škodljivo institucijo, za slabe krinke absolutizma, ki še vedno gospoduje v zunanji politiki države in v vojaških rečeh; za nezdružljive s pravicami avstrijskega ljudskega zastopstva. Deklar pa velja decembrska ustava iz leta 1867 in dokler niso pravice delegacij povrnjene ljudskemu zastopu, se ne sme skupno ministrstvo odtegovati odgovornosti pred tem parlamentarnim zborom.

Uvaževaje, da je skupno ministrstvo dolžno čimprej zagovarjati svoje protustavno ravnanje pred pristojnim zborom; uvaževaje, da ima prebivalstvo pravice, izvedeti za stroške aneksijske pustolevščine; uvaževaje, da se ne sme krajšati pravica zakonodajnih zborov, da vplivajo na zunanjo politiko države in na vojno upravo ter da jo kontrolirajo, vprašuje podpisani:

Ali je vlada pripravljena zahtevati, da se nemudoma skličeje delegacije?»

Druga interpelacija, ki so jo vložili poslanci Nemes, Daszynski, Seitz, Pittoni in Vitijk, naglašja, da vkljub ustavi in obljubam § 18, zakona z dne 21. decembra 1867 še ni postav, ki bi dolečala odgovornost skupnih ministrov. Podpisani torej vprašujejo:

«Ali je vlada pripravljena, čimprej predložiti načrt zakona o odgovornosti skupnih ministrov?»

Tretjo interpelacijo so podpisali poslanci dr. Soukup, dr. Diamand, Resel, Pittoni in Vitijk.

«Dokler je trajal razpor s Srbijo, je avstro-ogrsko vlada ponovno izjavljala, da je pripravljena, po mirni spravi napraviti Srbiji gospodarske koncesije. Za ob razpravi pooblastilnega zakona smo opozarjali, da ne daje navadna pogodba največje pogodnosti Srbiji nobene koristi in da se zato ne more skleniti. Dasi se je tudi gospodarski odsek državnega zbora pridržal temu mnenju ter je tako izpremenil načrt pooblastilnega zakona, da bi se bil omogočil sklep trgovinske pogodbe s Srbijo, je parlament, ne brez vladne krivde, odklonil ta predlog odseka in izdelal tak pooblastilni zakon,

Ali ste že obnovili naročnino? Še ne!

Potem storite to takoj, da se vam list ne ustavi!

da je na podlagi tega morale nastopiti brezposledno stanje.

Izbruh carinske vojne s Srbije škoduje interesom avstrijskega narodnega gospodarstva. Izvoz naših industrijskih proizvodov je preprečen kljub težki krizi, uvoz živin pa kljub strašni draginji. Carinska vojna kaže Avstro-Ogrsko napram Srbiji naravnost kot verolemno, ker je v nasprotju z izjavami ministra za sunanje zadeve in avstrijskega ministrskega predsednika, ki sta ponovno obljubovala sosedni državi gospodarske koncesije. Carinska vojna ne brani le sovraštva do Avstrije na balkanskem polotoku, temveč omajuje v celi Evropi zaupanje v pogodbeno zmožnost in v pogodbeno zvestobo Avstrije. Nemudni sklep trgovinske in prometne pogodbe s Srbijo je torej ne le nujna potreba našega narodnega gospodarstva, temveč neizogiben pogoj mirne zunanje politike. Zato vprašujejo podpisani:

Ali je vlada pripravljena takoj poročati zbornici o stanju pogajanja s Srbijo, čimbolj pospešiti ta pogajanja in zbornici čimprej predložiti načrt trgovinske in prometne pogodbe s Srbijo.

Tolstoj in vojna.

Ni ga bilo dosedaj genija, ki bi s tako silo zastopal ideje ljubezni do bližnjega in torej obsojal vojno in vojno nego Tolstoj. Sam bivši častnik, oboževan junak iz obleganja Sebastopola, je postal odločen sovražnik vsakega vojnega dela. Najkrajše umetniške slike boja in vojne, kolikor nam jih je dosedaj dalo slovstvo, so one izpod Tolstojevih peresa. Dasi človek že iz teh slik izgublja oni fantastični pojem o boju in vojni, ki se umetelno vzgaja v šoli in cerkvi, davi čitatelju Tolstojevih slik postaja boj oduren in nečloveški, je prispel nastop Tolstoj proti boju in klanju ljudi med seboj do viška, ko se je Tolstoj povzpел na vrhunec svoje slave. V več svojih spisih je dal Tolstoj duška svojemu ogorčenju proti izpreminjanju držav v bojne sile in morda nikjer ni govoril tako resnično in rezko, kakor v odgovoru na »pismo ruskega feldveblja«.*) Na Tolstoj se obračajo čisto polni zaupanja priprosti ljudje v svojih dvomih in dušnih bojih in Tolstoj vsikdar odgovarja, kjer slutiti resno vprašanje. In tako je odgovoril ruskemu feldveblju:

Vi se čudite temu, da vojake uče, da se smejo ljudje ubijati v gotovih slučajih in na vojni, dočim v sv. pismu, katere priznavajo tudi oni, ki tako uče, ni najti ničesar podobnega. Vprašate: »Ali je to prevara, čemu se ta prevara vrši?« Da, to je prevara, storjena na korist onih, ki so navajeni živeti ob znoju in krvi drugih ljudi in ki so s tem ciljem izprevrgli učenje Kristovo, dano ljudem v blagor, sedaj pa v svoji izvrženi obliki tvori glavni izvir vse ljudske bede. In to odtod. Vlada in vse one osebe višjih stanov, ki se naslanjajo na vlado in žive od tujege truda, morajo imeti sredstva na vladanje nad delavnim ljudstvom in sredstvo za to je vojska. Bramba pred vnanjimi vrati je samo izgovor. Nemška vlada plaši svoj narod z Rusijo in Francijo, Francija plaši z Nemci, ruska vlada plaši svoj narod s Francozi in Nemci in tako po vrsti vse vlade. In ne Nemci, ne Rusi, ne Francozi sami nikakor ne žele vojevati se s sosedi in drugimi narodi, marveč žele živeti z njimi v miru in se boje vojne bolj nego vsega na svetu. Vlade in visji, prazni stanovi raditega; da bi imeli izgovor za svoje vladanje delavnega ljudstva, postopajo kakor cigan, ki za voglom svojega konja nabiča in se potem pred kupci pritvarja, kakor da bi ga ne mogel udariti. Vlada naščeva svoj narod in druge vlade, a potem se pritvarja, da zaradi blagra in obrambe svojega naveda ne more drugega, nego napovedati vojno, ki zopet postaja koristna generalom, oficirjem, uradnikom, trgovcem in sploh bogatim razredom. V bistvu je vojna le neizbežni posledek obstoja vojske, vojske pa so potrebne vladam samo radi vladanja nad lastnim delavnim ljudstvom.

In to je prestopno! In najhujše na tem je to, da vlade v svrhu, da bi imele razumen razlog za

svoje oblast nad ljudstvom, izpevujejo ene najvišje ljudem znane religiozne učenje, to je krščanstvo in v tem učenju, vzgajajo lastne podanike. Te učenje je v bistvu protivno ne le boju, marveč vsakemu nasilju, zaradi tega so morale vlade, da bi še dalje vladale nad ljudstvom in da bi se poleg tega stole za krščanske, izprevreči krščanstvo in skriti njega istinito zmisel pred ljudstvom in ga take oropati blagra, ki ga jim je prinesel Kristus.

Ta pretvara krščanstva se je napravila že davno, še pri carju Konstantinu, katerega zato pristevajo k svetnikom. Vse naslednje vlade, posebne naša ruska, se trudijo z vsemi silami, vzdržati to pretvaro in ne dati videti ljudstvu istinito zmisel krščanstva, ker bi narod, uvidevši istinito zmisel krščanstva, razumel, da vlade s svojimi davki, vojaki, trdnjavami, vislicami in goljufi-duhovniki ne le da niso stebri krščanstva, za kar se sami štejejo, ampak da so največji vrati njega. Ljudstvo, davljeno, oropano, bedno, nevedno, izumira. Zakaj? Zato, ker je zemlja v rokah bogatašev, ljudstvo zajeto po fabrikah, zavodih in dninah, zato ker iz njega derejo davke in nižajo ceno njegovemu delu, višajo pa cene temu, kar mu je potrebno. Kako se rešiti tega? Ali vzeti zemljo bogatašem? No, če bi se to hotelo, pridejo vojaki, pobijejo puntarje in jih pozapro po ječah. Vzeti jim fabrike, tvornice in zavode? Zgodi se isto. Vzdržati stavko? No, tudi ta se ne posreči. Bogataši vstrajajo dalje nego delavci. Vojska bo vedno na strani kapitalistov. Ljudstvo se nikdar ne izvine iz te bede, v kateri bo vojska detorej, dokler bo vojska v oblasti vladujočih razredov.

No, kdo pa je ta vojska, ki drži ljudstvo v takem suženstvu? Kdo pa so ti vojaki, ki bodo streljali na kmetovalce in na stavkujoče in na tiho-tapce, ki prevažajo tovore brez carine, ki jih vodijo v ječe in drže tam one, ki nočejo plačati davkov? Vojaki. Ti so oni in isti kmetovalci, ki so jim odvzeli zemljo, so tisti stavkujoči delavci, ki hočejo povišati ceno svojemu zaslužku, so oni isti plačevalci davkov, ki se hočejo rešiti plačevanja.

Zakaj pa streljajo ti ljudje na svoje brate? No, zato, ker so jih navdali z mislijo, da je zanje obvezna ona prisega, ki so jo storili pri vetopu v službo in da je mogoče po ukazu vlade ubijati ljudi. Nastaja pa vprašanje: na kak način pa je mogoče, da ljudje pri zdravem razumu in čiste pismeni in celo izobraženi verujejo taki laži? Če je se tako malo izobražen človek, vendar mora vedeti, da Kristus ni priporočal pobojsstva, marveč je učil človeka krotkosti, pomirljivosti, odpustanja razalitev, ljubezen sovražnika. Nemogoče, da ne bi videli, da nikdo na podlagi krščanskega učenja ne more obečati ubijati koga, kogar mu drugi velé. Odgovor na to vprašanje je v tem, da se ljudje ne zapeljujejo le z eno samo prevaro, marveč da se od otročjih let pripravljajo za celo vrsto prevar, cel sistem prevar, ki ga nazivajo pravoslavno vero in kar ni nič drugega nego sirovo malikovanje.

Dalje prih.

Državni zbor.

Ne more se trditi, da bi bila Avstrija v svojih mnogostevilnih vladah blagoslovljena s posebnimi veleumi. Toda takih duševnih malenkosti, kakršne so se zbrale v Bienenrthovem drugem kabinetu, še v tej, z malim zadovoljni državi že dolgo ni bilo pri ministrskih mizah. Ena reč je pač, s katero se lahko pobahajo, pa je tudi edina: Jezike imajo, da bi jih človek smatral za največje državniške sveta, če bi jih poslušal in jim verjel. Od novembra sem je baron Bienenrth ministrski predsednik; časa bi bilo torej dovolj, da bi bil pokazal nekoliko svoje ženialnosti, če bi je kaj bilo v njem. Toda opazujte, kolikor hočete natančno — ničesar ne spravite iz njega kakor besede in še te so take, da človeka trebuh zaboli, če jih mora poslušati.

V torek se je sešel državni zbor. Velikonočni prazniki so bili torej za poslance in vladne gospe dosti dolgi. V teh obilnih parlamentarnih počitnicah je pa že pravi sistem, po katerem se lahko presodijo Bienenrthove državniške zmožnosti; famozni šef vlade se kar boji državnozbornskega zasedanja in zato ga odmerja tako, da bi parlamentu ne ostajalo časa za nič drugega kakor za glasovite »državne potrebe«. In Bienenrth menda res misli, da se bo s tako vlado, živečo edino od milosti krščanskih socialcev in od zabitosti nemških libe-

ralcev, lahko držal!... Blagor tistim — ker njih je nebeske kraljestvo!

Prva seja po počitnicah je bila v torek, 27. aprila. Bila je zanimiva. Ko jo je predsednik Pattai otvoril, se je spomnil umrlega poslanca Kaftana, potem je pa prečital pismo dunajskega policijskega ravnatelja o aretaciji poslancev Beera in Wutschla, o katerem sme o svojem času poročati. Ko se je čital policijski spis, so socialni demokratje večkrat ugovarjali, opominjaje, da mrgoli uradno poročilo neresnic in tendencioznih zavijanj. Potem pa je prišlo do burnih prizorov.

Poslanec Pernerstorfer je predlagal, naj se zadeva odkaže ustavnemu, ne pa imunitetnemu odseku, ker je treba preiskati, če niso oblasti kršile ustavnega zakona. Več socialno-demokratskih poslancev se je zbralo okrog ministrskih sedežev in vnel se je prepir med njimi ter med ministrskim predsednikom Bienenrthom in ministrom za notranje zadeve Haerdtlom. V to polemiko se je vmešal neizogibni Geßmann, ki bi bil gotovo izgubil apetit, če ne bi bil mogel pokazati svoje policijske dušice. Haerdtl je pa koketiral s krščanskimi socialci in se je porogljivo smejal. Schuhmeier je zaklical: Zasmehovati se ne dam od ministra! Takih policijskih navad ne bomo trpeli! — Čhoc je dejal: Če bi se to zgodilo v Turčiji, bi bil že davno na vislicah. Lisy je zaklical Haerdtlu: Napravite vendar epico Petra za ministra! Geßmann je v tem zepet prijadral in zagovarjal policija, pa je dobil oprava z Ellenbogom, ki mu je povedal, kar je bilo treba.

Poslanec Seitz je nastopil za to, da se zadeva odkaže ustavnemu odseku. V enakem zmislu je govoril tudi poslanec Ofner. Večina je glasovala za to, da se odkaže imunitetnemu odseku.

Poslanec Levicky (Rusin) je utemeljeval rusinski predlog, naj se odpravi gališko ministrstvo, ali pa naj se imenuje minister za Rusine. Potem se je seja prekinila. Po pavzi pa je dobil besedo ministrski predsednik baron Bienenrth.

Svoj govor se je gospod baron lepo naučil in sestavljen je bil iz lepih besed. Ampak tudi najlepše besede so lahko prazne in Bienenrthove se bile take. Toliko zopetno frazastega avstrijanstva se ne sliši vsak dan, kolikor ga je Bienenrth tukaj znesel na kup, kakor da je hotel kompromitirati patriotizem sploh. Največ je ekscelenca deklamiral o aneksiji Bosne in Hercegovine ter je hvalil Aehrenthala in njegovo iz samih nerodnosti sestavljeno politiko kakor po naročilu. Pa bi se še potrpelo, če bi gospod baron govoril le sam za se. Predebelo je pa že vendar, če si prevzvišeni upa trditi, da se je prebivalstvo veselilo in da je mirne duše prenašalo žrtve oboroževanja! Nihče ne bo trpel, da ni v Avstriji nič več veterancev, ki smatrajo za najvišjo srečo, če smejo včasih brezmiselno kričati »hura«, a tudi ministrski predsednik ne bi smel z bradatimi otroci zamenjavati vsega avstrijskega prebivalstva. Bienenrth je govoril o našem razmerju do Srbije, pa je popolnoma pozabil povedati, da je Aehrenthal ves čas obljuboval Srbiji gospodarske koristi, nazadnje pa stojimo pred Evropo kot država, ki je snedla svojo besedo. Baron Bienenrth pa menda niti ne ve, kaj se godi v politiki, kajti v zbornici je dejal, da so razprave zaradi trgovinske pogodbe s Srbijo v teku, resnica pa je ta, da se je pogajanje popolnoma razdrlo in da imamo carinsko vojno s Srbijo... Zares imeniten vodja državne politike! Krščanski socialci so pa aplavdirali tem čenčam kakor najeti klakerji. To seveda ni čudno, zakaj čimbolj so besede prazne, tembolj so — krščansko-socialne...

Pred koncem seje je poslanec Pernerstorfer naznanil, da je hebsko okrožno sodišče poslalo poslancu sodrugu Löwu za 27. aprila vabilo na zaslišanje. (Dr. Diamand: Pa prav za 27. aprila!) Zadnji čas se je že večkrat zgodilo, da so dobili poslanci v času, ko zaseda državni zbor, vabila od sodišč. Ker je to očitno kršenje zakona o imuniteti, vprašuje Pernerstorfer predsednika, če hoče poskrbeti pri justičnemu ministrstvu, da izda naredbu, s katero se pouče o določbah zakona tisti sodniki, ki so pozabili, kar se se bili učili kot dijaki.

Predsednik Pattai obljubuje, da bo storil vse potrebne korake.

Potem se nadaljuje razprava o rusinskem predlogu zaradi gališkega ministrstva. Baron Bienenrth je nastopil proti predlogu in je zagovarjal gališke ministre.

Seja se je zaključila ob 4. popoldne.

Umetnost in književnost.

: Razprave VII. zbora jugoslovanske socialne demokracije. V založbi Delavske Tiskovne Družbe v Ljubljani je izšel zapisnik o razpravah letošnjega strankinega zbora. Lična knjižica obsega 112 strani. Sestavljena je po stenografičnem zapisniku ter podaja v pregledni obliki referate in razprave vseh

*) Izšlo tudi v Avstriji.

treh dni, vse sklepe, imenik delegstov in novi pravilnik stranke; dodan je tudi brnski narodnostni program. Knjiga je torej neobhodno potrebna vsakomur, ki hoče poznati strankino življenje, zlasti pa vsakemu sodrugu, ki hoče bodisi tudi v naj- ožjem krogu delovati agitatorično. Z ozirom na ob- sežnost se lahko pravi, da je cena 60 vinarjev zelo nizka. Vsem sodrugom, ki se zanimajo za notranje delo in za razvoj stranke, priporočamo zapisnik najtoplejše. Naroča se pri Delavski Tiskovni Družbi, Ljubljana, Dunajska cesta 20.

Politični odsevi.

* **Državno sodišče** je imelo zadnji teden so- diti o pritožbah mnogih dunajskih volilcev, ki so prišli ob svojo volilno pravico in je vzlic vsem reklamacijam pri nižjeavstrijskem namestništvu niso mogli doseči. Celo dolgo vrsto takih pritožb je državno sodišče ugodno rešilo; to se pravi: Izreklo je, da so bila dotična odločila namestništva proti- zakonita. Za Luegerjev magistrat in za dunajsko namestništvo je to dolg, a zaslužen nos, ki kaže, kako „vzorna“ je tista dunajska krščansko-socialna uprava, ki jo naš pobožni „Slovenec“ neprenehoma navaja za vzgled in ki jo mislijo tudi naši kleri- kalci vpeljati povsod, kjer dobe moč v svoje kremplje. Ampak izplačalo bi se tudi pri nas s primerno natančnostjo pregledati različne volilne imenike. Tudi tu bi se našlo gradiva za državno sodišče.

* **Ministra Kožut in Apponyi** sta bila v so- boto, kakor je bilo napovedano, pri cesarju na avdienci in sta mu predložila ustanovitev samo- stalne ogrske banke. Ogrska kriza se torej razvija natančno po programu. Pa pravijo, da ni v poli- tičnem življenju nič humorja!

* **V kontrolno komisijo za državne dolge** je poklican vsled smrti češkega poslanca Kaftana dosedanj nadomestnik te komisije, poslanec El- dersch. To je prvi socialni demokrat, ki je prišel v kontrolno komisijo državnih dolgov. Počasi pride vse na vrsto.

* **V Venecuelli** se gode različne reči, ki ka- žejo, kakor da bi se tam razpoloženje izpreminjalo zopet pregnanemu predsedniku Castru v prid. Poseben dekret predsednika določa, da še puste vse osebe na svobodo, ki so prišle v zapor ob priliki Castrovega padca, vstevši tiste, ki so bile deležne zarote za umor predsednika Gomeza. Podpredsednik Bellitini prevzame začasno pred- sedništvo.

* **V Tabrisu v Perziji** je lakota na vrhuncu. Vse pekarnice so zaprte. Mnogo ljudi je od lakote umrlo. Cele skupine žen so demonstrirale po mestu. Satar kan zatrjuje, da se ne vda na noben način in da je izmišljena govorica, češ, da želi oboroženo posredovanje Rusije.

* **Pariški sindikat brzojavnih in telefonskih delavcev** je sklenil praznovati prvi majnik. Mi- nistrski predsednik Clemenceau in minister za javna dela Barthou sta sklenila, pozvati več poštinih in brzojavnih uradnikov k sebi zaradi go- vorov, ki so jih imeli po shodih.

Iz stranke.

o **Pulj.** Kakor vsako leto, praznuje tudi letos puljsko delavstvo prvi majnik. Praznovanje se vrši po sledečem sporedu: Dopolne je ob 10. javen shod v „Arco Romano“, kjer govorita sodruga Petejan in Lirussi. Popoldne je ob 4. velik shod v gledališču Ciscutti. Tukaj poroča državno- zbornski poslanec dr. Ellenbogen z Dunaja in eden tržaskih poslancev. Po shodu je obhod po mestu, kateremu sledi velika ljudska veselica na vrtu in dvorani „Arco Romano“. Slovenskim in hrvatskim delavcem priporočamo, naj se v polnem številu udeleže shodov in veselice.

o **Skrilje na Primorskem.** Tudi naša krajevna organizacija je sporazumno z zadrugo v Dobravljah sklenila praznovati prvi majnik na sledeči način: Opoldne se zbere sodrugi pri sodrugu Vrčonu, odkoder se odpeljejo v Ajdovščino, kjer je sestanek v zadrugi gostilni, od tam se odide v Lokavec, iz Lokavca na postajo Cesta v restavracijo Stare, potem do Rebka, odkoder se sodrugi vrnejo do Vrčona. Tako praznujemo prvič na kmetih prvi majnik v znamenje, da se zavedamo, da pripadamo svetovni stranki, ki je edina rešiteljica nižjega de- lavnega ljudstva.

o **Agrarno vprašanje na francoskem kon- gresu.** Letošnji zbor francoske socialistične stranke se je bavil tudi z agrarnim vprašanjem in za nas, ki imamo opraviti s pretežno poljedelskim prebi- valstvom, so te razprave tembolj zanimive, ker se v mnogih krajih tudi kmečko ljudstvo večalimaj približuje socialni demokraciji in je stranka že zdaj prisiljena, resno se baviti s kmečkim vprašanjem. Tudi v pretežno industrialnih deželah je ta problem stalno na dnevnem redu socialne demokracije; na Nemškem je cela vrsta odličnih sodrugov, ki ga študira že dolgo let in nekateri se bavijo skoraj izključno s tem vprašanjem. Veliko pozornost mu posvečujejo na Ruskem. V nekaterih deželah se pa opira tudi praktična organizacija stranke močno na kmečko prebivalstvo. Na Hrvatskem je n. pr. sodrug Korač izvoljen za poslanca v popolnoma agrarnem šidskem okraju; poljedelski delavci v Sremu imajo krepko organizacijo, toda oni niso mogli voliti Ko-

rača, ker nimajo volilne pravice. Po hrvatskem za- konu je treba plačati najmanj 40 kron davka, da se ima volilno pravico, kar dokazuje, da so volili sodruga Korača pravi kmetje. Velike poljedelske socialistične organizacije so na Ogrskem, v Italiji, na Bolgarskem, razvijajo se tudi na južnem Češkem.

Na francoskem kongresu v St. Etienneu je bil poročevalec o agrarnem vprašanju sodrug Campère-Morel, ki je podal različne predloge. Ker so se od- kazali komisiji in se bo o njih še razpravljalo, jih priobčimo pozneje, za danes pa objavljamo naj- važnejše momente iz zanimive debate.

Rapport je dejal, da niso niti Campère-Morel, niti njegovi prijatelji nikdar zatajajali kme- tom zadnjega cilja, podružabljenje proizvodnih sredstev. Naš nazor o gospodarskem razvoju nam pravi, da je velika posest kot produktivna sila vspešnejša in da se mala last ne da rešiti. Prido- biti moramo kmete s tem, da varujemo njihove interese.

Lagardelle: Mi ne moremo niti reševati, niti razbijati male lasti. Tudi Engels se spoznal, da ne moremo vsvarjati nobenih uredb, ki bi nas branile protisocialističnih kmečkih čutov. Koristne reforme, ki jih predlaga Campère-Morel, kakor združitev kmečkih zadrug s konsumnimi društvi, niso nič v bistvu socialističnega. Poštarska stavka je pokazala, kako se dajo očistiti državne funkcije. Marx je dejal o komuni, da je bila cenena v lada. Tukaj je pot, ki vodi h kmetu. Pokazati mu mo- ramo, da smo drugačna stranka kakor tiste, ki de- lajo lov na njegove glasovnice.

Hervé govori kot zastopnik čisto kmečke fe- deracije (departma Jonne) in pravi: S Campère-Morelom se strinja, da moramo v prvi vrsti nastopati za posle in dninarje, če nastane spor, tudi proti malemu posestniku. Kakor on, smatramo tudi mi malega kmeta za izkoriščenega delavca in zadruga za sredstvo proti kmečkemu egoizmu. Ampak te uredbe niso specifično socialistične; tudi nekatere druge stranke jih zagovarjajo. Campère-Morel misli preveč na volilne interese; Jaurès je zašel v to napako in ne misli, kako so izdajalski političarji spravili parlamentarizem na slab glas. (Mejklici: Pa terorizem! Azev!) Mi ne vidimo kon- centracije zemljiške lastnine, temveč pomnoževanje srednje posesti. Obratiti se moramo torej do kmeta z drugimi argumenti.

Jaurès: Ali je Campère-Morelov nazor o samomorilnem kmetovem delu fiziološko in go- spodarsko upravičen? Zdi se mi, da se na kmetih poprečno dalje živi kakor v mestu. Zato je pa vendar socialistična akcija na kmetih potrebna. Zadruga se lahko boljbolj približuje ideji skupne lastnine. Drugo vprašanje: Poleg kmečke lastnine je še neka druga. Legenda je, da bi bila Francija dežela malega kmeta. Dve tretjini zemlje, in prav najboljše zemlja ni v kmečkih rokah. Ali naj čaka socialistična stranka na popolno zmago, da naskoči veliko posest? Mi ne smemo velike posesti razbi- jati v male kose. Campère-Morel hoče kmete braniti pred kapitalisti na kmetih, pred sladkornimi tovarnarji i. t. d. Dobro. Ampak izključite podru- žabljenje, ki naj bi se izvršilo že danes. Ta kongres ni zaključek, temveč začetnik za proučevanje kmeč- kega vprašanja. Jarka, ki deli delavca in malega kmeta, nočemo poglobiti. Na Francoskem ni revo- lucija samo delo industrialnega proletariata. Imeli smo kmečko gibanje že pred delavskim gibanjem. Svojo akcijo na deželi moramo neprenehoma razširjati. Z enostavnimi Hervéjevimi formulami ne pridemo daleč. Motodično moramo postopati, s premišljeno, cilju odgovarjajočo, v vse globotine naroda prodi- rajočo, propagando. Kmeta, ki ga spravlja vele- posestnik šestkrat v nevarnost, vodimo k poli- tični in socialni svobodi.

Guesde: Kako se more socializem razširjati na deželi? Glede na brezposestne smo enega mnenja. Z delavci moramo govoriti na deželi prav tako kakor v mestu ter jim dokazati, da nimajo nobe- nega upanja v družbi, v kateri je delavna moč prodajno blago. Potem imamo drugi element: Male najemnike, delne najemnike, kolone. Tudi oni so brezposestni in tudi zanje velja enaka metoda v agitaciji. Edini čin, ki jim more pomagati, je raz- lastitev kapitalističnega razreda in podružabljenje proizvodnih sredstev. Edini težki problem se tiče male lastnine. Tukaj sta last in delo še združena v eni osebi in lastnik je svoj lastni izkoriščevalec. Kako naj se zadržujemo napravl tam štirim mi- lionom malih lastnikov. Kjer ni last iztrgana delu, tam ne smemo ekspropriirati. Mi smo prišli vračat, ne pa krast. Kmetu moramo povedati: Ne socialna revolucija, temveč koncentracija kapitala ti jemlje, kar imaš. Kadar bomo gospodarji, te bomo rešili bremen, dolgov, davkov. Kadar boš spoznal vred- nost kolektivistične (skupne) lastnine, jo boš sam zahteval. Naš trud za varstvo kmeta ni v nasprotju z našo revolucionarno propagando in z gospodar- skim razvojem. Nikakor ne verjamemo, da bi ve- like akcije podružabljenja koristile delavcu in malemu kmetu, ki imajo plačati stroške. Nikakršne koristi nimamo, če se poveča moč podjetniške države. Socialistična stranka mora vzgajati proletariata za novo družbo, ki jo bo imel, kadar bo sam hotel.

Predlogi, ki so bili vloženi o agrarnem vpra- šanju, so se odkazali komisiji, pa bomo še poro- čali o njih.

Vabilo na naročbo.

Sodruge in prijatelje vabimo na novo na- ročbo, dosedanje naročnike pa, katerim je potekla naročnina koncem meseca aprila, da jo zopet ob- nové. Pri tem naj se ozirajo na to, da je naroč- nina od 1. aprila t. l. naprej nekoliko povišana z ozirom na to, da

izhaja od 1. aprila naprej

„Rdeči Prapor“
trikrat na teden in sicer v
torek, četrtek in soboto
ter velja:

Za Avstro-Ogrske dežele:

za celo leto	14.— kron
za pol leta	7.— „
za četrta leta	3.50 „
na mesec	1.20 „

Za Nemčijo:

za pol leta	K 7.90
za četrta leta	„ 4.—

Za Ameriko:

za pol leta	K 9.50
za četrta leta	„ 4.80

Obenem prosimo cenjene naročnike, naj pri- poročajo naš list svojim sodrugom, prijateljem in znancem, naj ga zahtevajo po gostilnah in ka- varnah, v katere zahajajo in naj nam pošljejo naslove takih znancev, ki bi ga naročili, če jim ga pošljemo na ogled.

Upravništvo „Rdečega Prapora“.

Konec despota.

Abdul Hamid je bil sultan. Več kakor 32 let je gospodoval nad Turčijo, kakor da je bil ne vladar, temveč lastnik dežele in kakor da so bili prebivalci ne državljani, temveč njegovi osebni sužnji. Uživali materialne slasti, zbirati bogastvo brez obzira na vire in na pravico, pa bati se za svoje življenje, to je bila 32 let svrha njegovega vladanja. In vsako sredstvo, ki je služilo temu namenu, je bilo dobro in vsako hudodelstvo, ki mu je pomagalo, je bilo dovoljeno. Nezvestoba je bila glavna Abdul Hamidova lastnost in njej se je pridruževala brezprimerna krvoločnost. Ko je prišel na prestol, je moral obljubiti, da vpelje ustavo; komaj se je tron ogrel pod njim, je po- kopal ustavo. Verolomen kakor je bil, se je ne- prenehoma bal nezvestobe drugih. Kakor mu življenje drugih ljudi ni veljalo boba, tako je trepetal nočindan za svoje življenje. In zaradi tega je dal daviti in strupiti in je organiziral vohunstvo na tako široki podlagi, da ni bil sosed varen pred sosedom, ne brat pred bratom, ne oče pred sinom. Lahko se reče, da je polovica Carigrada špionirala drugo polovico.

Ko so lani Mladoturki zmagali, je Abdul Hamid vnovič vpeljal ustavo. Prisegel je na koran pred oficirji, pred šejk ul islamom, pred vsem narodom in pri prvi priliki je prelomil vse pri- sege in s pokradenim denarjem organiziral reak- cijo proti ustavi.

Sedaj pa je bila mera njegovih zločinov polna. Zopet so vstali Mladoturki, zopet so zma- gali, a tako prizanesljivi niso več bili kakor lani. Abdul Hamidove slave je konec, umakniti se je moral in njegov brat Rešad-efendi je zdaj sultan in kalif — senca božja ...

Mladoturki so zmagali. V krvavem boju so zavzeli sultanovo rezidenco in glavno mesto svoje domovine. Ko so se začele ponoči od petka na soboto macedonske čete pomikati naprej, so bile pripravljene na odpor. Ponudile so carigradski vojski pardon, toda del sultanovih čet je odklonil kapitulacijo in boj v mestu je postal neizogiben. Po nepotrebnem; zakaj dolgo ni trajalo, pa je zavihrala bela zastava, ki pomeni kapitulacijo, na Jildizu; sultanovi vojaki so se še bojevali, sultan se je že vdal.

Mladoturki so doslej v vsakem oziru moj- strsko nastopali. Ko so dobili glas o reakcio- narnem uporu v Carigradu, se niso ne en hip obotavljali; nemudoma so napovedali boj reakciji in sultanu samemu. Toda mladoturška stranka je le stranka in še to ne popolnoma v evropskem smislu, nikakor pa ne država, da bi mogla v 24 urah mobilizirati. S čudovitim zaupanjem se je zanašala na moč svojih načel; toda za zmago ne zadostuje nobeno načelo in noben program, tem- več je potrebna stvarna moč. To je bilo treba zbrati pred carigradskimi vrati in to je mlado- turško vodstvo vzorno izvedlo. Ko so solunske čete šele začele korakati proti Carigradu, so že raznašali glas po svetu, da jih je 30, 35, 40 tisoč dan hoda pred mestom. Bilo je to že za-

radi tega nemogoče, ker je bilo vojski premalo železnic na razpolago. A v Carigradu so morali verjeti, da se koncentrirajo pred vrati velikanska moč, zakaj ta vera jim je branila izpad in omogočila Macedoncem mirno zbiranje.

Bilo pa je treba tudi časa. Zakaj ne napadejo solunske in drinopoljske čete mesta, če so že zbrane? ... Mladoturški odgovor je prišel, preden je kdo vprašal. „Pogajajo se; sultanu so se stavile ponudbe; dosegla se je popolna sprava; sultan je odstavljen; sultan ostane; i. t. d. i. t. d.“ In vsa ta politika ni imela drugega namena, kakor zakriti vojaške manevre in koncentracijo. Ko so Mladoturki imeli približno 28.000 vojakov skupaj, so govorice utihnile, pa je prišel marš v Carigrad. Nekateri sultanove čete so se uprle, na nekaterih mestih je bil boj hud, tudi artilerija je posegla vmes; nekoliko ur so trajale bitke in končale so se z mladoturško zmago.

Medtem pa je „Narodni zbor“ opravil politično delo. Na tajni seji so mu bili predloženi dokazi, da je sultan sokriv na revolti dne 13. t. m., na kar je zbornica takoj s pretežno večino sklenila, da se sultan Abdul Hamid odstavi ter proglasi za njegovega naslednika princ Rešad-efendi. V ponedeljek zvečer je posetil sultana vrhovni poveljnik mladoturške armade Mahmud Sefket paša ter mu sporočil, da je njegova detronizacija neizogibna, ako se hoče kaj hujšega preprečiti. Sultan je to obvestilo baje mirno vzel na znanje.

V torek ob 1/3. popoldne je bilo gotovo. V Carigradu so začeli pokati topovi — 101 strel — to je bilo znamenje, da se je na tronu izvršila izprememba. Narodni zbor je odposlal k Abdul Hamidu dva poslanca in dva senatorja, da mu naznanijo sklep o njegovi odstavitvi. Abdul Hamid je dejal: To je moj kizmet. Kazal je skrb za svoje življenje, a rekli so mu, da ga varuje osmanski narod. Potem je dejal, da bi rad bival v čereganski palači, v kateri je bil nekaj zaprt sultan Murat.

Medtem se je deputacija narodnega zbora poklonila novemu sultanu Rešadu, Mehmedu V., v džamiji Dolma bagdže. Odtod se je po morju odpeljal v Jildiz, kjer je prisel na ustavo.

Mladoturški odbor izdeluje spomenico, ki se razglaša in baje pošlje vsem državam. Spomenica dokazuje Abdul Hamidu vse umore od smrti Micehatove do zadnjih pokoljev Armencev. Novi sultan bo vladar po imenu. Več menda tudi ne bo zahteval.

Domače vesti.

— **Kranjski deželni odbor** se je zopet „odlikoval“. Ta korporacija, ki se menda peha za kakšno nam neznano za ceno nazadnjaštvo in brutalnost, je brez vsakega opravičenega povoda odgovorila dosedanjemu kustosu kranjskega deželnega muzeja, gospodu Šmidu, in je na njegovo mesto nastavila, ne da bi bila razpisala službo, nekega Mantuanija. S pravo besedo se ta slučaj ne more imenovati drugače kakor škandal. Razlog odpusta drja. Šmida in namestjenja drja. Mantuanija je namreč kratkomalo ta, da klerikalci, sedanjí gospodarji kranjske dežele, ne trpe v službi „sferdirbanega farja“, temveč hočejo vsa važnejša mesta čimprej spraviti v krepelje „zanesljivim“ klerikalcem. Dr. Šmid je bil katoliški menih, toda sledeč svojemu prepričanju, je zapustil meniški stan in katoliško cerkev, postal protestant ter se oženil. Njegovim znanstvenim uspehom ni to prav nič škodovalo in kranjskemu muzeju se ne pozna ne od zunej ne od znotraj, če ga vodi pravoverni kristjan ali pravoverni mohamedanec. Pozna se mu le to, da ga vodi znanstveno izobražen mož, ki ne prihaja samo enkrat po svojo plačo, ampak smatra delo za svojo dolžnost. Dr. Šmid, ki je dobival z ozirom na naloge muzejskega kustosa malo plačo, je spravil poprej skrajno zanemarjeni muzej v red in je pribavil sebi ugledno ime, muzeju pa pažnjo v znanstvenem svetu. Ampak pri kranjskem deželnem odboru je že tradicionalno, da resnične in resne zasluge nič ne veljajo. Človek mora trobiti v politični rog deželnih komendantov in se plaziti v prahu pred visoko prevzvišenimi gospodi deželnimi odborniki, potem je dobro, vse drugo pa ne velja nič. Da ne more tiranija, ki vlada v deželnem dvorcu, ničesar očitati drju. Šmidu, je razvidno že iz tega, da ni uvedla proti njemu nobene disciplinarne preiskave, temveč ga je kar meni nič tebi nič posadila na cesto.

Skandal gre seveda v prvi vrsti na račun klerikalne večine v deželnem odboru. Leta in leta je črnharska stranka godla pesem politične poštenosti in pravičnosti; Šustersiči in Kreki so grmeli proti korupciji; vsa svojat je kar bruhala iz sebe „demokratske“ fraze. Komaj je dobila moč v svoje krepelje, se pa že valja v blatu najostudnejše korupcije, uganja strankarsko politiko, deli protekcije na vse strani, kjerkoli je kaj klerikalnega, in odjeda kruh vsemu, kar se ne valja pred njo na trebuhu. Človeku se zgabi, ko vidi to gospodarstvo. Tu je Jupiterček Lampe, ki je bil — z jezikom seveda — včasí „posebljena“ pravica za vse, ki pa zdaj smatra deželno odbornišstvo za agitacijsko mesto za terciarsko „Slomškovo zvezo“ in vprašanje vsakega učitelja, če je „v naši organizaciji“. Tu je lux non lucendo profesor Jarc, ki sodi znanost človeka po

številu božjih potov. Tu je dr. Pegan, ki je včasí kakor ljudski tribun sam rohnol proti deželnemu odboru in ki zdaj glasuje za vsako brutalizacijo, za vsako masčevanje, on, prepričani katoličan in kristjan! Suklje — no, zakaj bi pa Suklje ne bil vesel, da je deželni glavar in Edler von? — Ampak v tem slavnem deželnem odboru, v katerem imajo klerikalci skoraj same „mlade šturmarje“, sedi tudi starina liberalca dr. Tavčar. Ta možakar pa je sokrivec in povedati je treba, da je v novem deželnem odboru vse tako na eno kopito, kakor je bilo v starem. In kadar gre za kakršnokoli discipliniranje, tedaj je „svobodomiselní“ Tavčar z dušo in telesom zraven. Kakor v svoje opravičenje pripovedujejo klerikalci po Ljubljani, da je sam glasoval za Šmida v odpust in prav nič se ne čudimo, če se spominjamo na vso dolgo vrsto podobnih afer od Schweigerjeve in Robidove, pa do Šmidove. Za klerikalno večino to seveda ni opravičenje. Naj bi bilo v deželi tudi deset Tavčarjev, se vendar ne otresejo tega, da so vpeljali v deželi pravo politično simonijo, ki, kakor je še mlada, že smrdi do neba. Odkar vlada klerikalna banda v nesrečni kranjski deželi, ni treba človeku nič drugega kakor dobro porcijo politične neznačajnosti in ostudnega lizunstva, če hoče, da se mu bo dobro godilo. Cele trume novih deželnih zavodov prav gotovo niso sklenili ustanoviti iz deželne potrebe, ampak ker potrebujejo sinekur za klerikalne streberje. Tako streberstvo se dandanes na vsak način izplača. Če si medicinec, ti ni treba dokazovati, da poznaš svojo stroko, da imaš zdravniške vspehe, ampak načekaj čimbolj bedasto „katoliško“ čenčarijo v „znanstveno“ glasilo torkvematistov, delaj se kakor da verješ v Brezje in v Lurd, pa dobiš stipendij, ki ga štirje drugi ne morejo dobiti. Hodi javno z rozenkrancem po ljubljanskih cestah, pa te razglase za znanstveno luč. Pripoveduj, da si „študiral“ apologetiko, pa boš imeniten jurist. Saj tudi novi kustos dr. Mantuani ni vzel iz dunajske dvorske biblioteke zaradi njegovih znanstvenih sposobnosti, temveč je z letno 8000 kronami imenovan za kustosa edino in izključno zato, ker je „katoličan“. Zakaj da bi moral biti muzejski kustos muzikalni historik, je doslej povsem neznano. Povedati je pa tudi še treba, da se je pripravljala akcija zoper Šmida že več kakor leto dni, odkar je garda dr. Šustersiča vedela, da je deželni zbor dozorel zanj.

Če se torej teokracija ne resi odgovornosti na noben način, se mora vendar tudi konstatirati, da je dr. Tavčar soodgovoren in z njim cela liberalonska stranka, ki trpi vodstvo takih terorizatorjev, kakršna sta drug drugega vredna „svobodomisleca“ Hribar in Tavčar. Da je Hribar ti-ranska natura, je že davno znano in njegovi brezobzirnosti na rotovžu, pri Slaviji in povsod, kjer komandira, se človek že ne čudi več. Ampak Tavčar je vedno veljal za nekako svobodno dušo, „za dobrega človeka“ i. t. d. Enkrat je pa vendar treba povedati, da je tudi to ošaben avtokrat, čegar „svobodomiselní“ ni nič drugega, kakor boren spomin na pretekle dneve protifarštva. Odkar se je spokoril, je še to odplaval po vodi in ostal je le še napuh in jetnišničarski instinkti. Tavčar je pomagal klerikalcem, disciplinirati liberalne učitelje, pomagal jim je posaditi Šmida na cesto, pomagal jim je nastaviti Mantuanija in vprašanje je le, zakaj ne gre z dlako in kožo v klerikalno stranko, kjer je zanj najprimernejše mesto. Toliko „vere“ kakor tisoč drugih klerikalcev, ima že še, sicer jim je pa v vsem enak. Torej — po Jegličev blagoslov, pa bo vse v redu.

— **Klerikalni vodja dr. Krek** je imel v nedeljo smolo. Neko klerikalno društvo v Podgori pri Gorici ga je povabilo na shod, dasi bi bilo moralo vedeti, da je v Podgori velik klerikalen shod nemogoč in da bo mnogo delavcev čutilo tako priredbo kot provokacijo. Dr. Krek, ki menda ne pozna ondornih razmer, jo je res primahal v Podgoro. Toda shod, ki je bil sklican v razmeroma veliko Bergantovo dvorano ob 2. popoldne, se ni mogel pričeti ob 2., pa tudi ne ob poltreh, ne ob treh, ampak šele ob 1/4. ko se je bilo nabralo nekoliko socialnih demokratov, so klerikalni junaki zbrali svojo korajžo ter so otvorili zborovanje. Socialni demokratje so sklicali ob 4. popoldne sami svoj shod. Dopolodne so zaupniki sklenili, da se gre popoldne pač korporativno pogledat na klerikalni shod, da se pa zopet korporativno odkoraka na shod, na katerem je imel poročati sodrug Elbin Kristan iz Ljubljane. Prvi del tega sklepa se je izvršil po dogovoru. Dasi je bilo le še malo časa do lastnega shoda, je delavstvo vendar na vsak način hotelo pogledati h klerikalcem. Dr. Krek, ki je začel govoriti v takorekoč prazni dvorani, je dobil naenkrat celo trumo poslušalcev. Nihče ga ni motil. Približno 20 minut je govoril; tedaj se je delavcem sporočilo, da se začne socialnodemokratski shod. Dvorana se je začela prazniti. Tedaj je katoliški predsednik, ki ni mogel več zatajevati svoje jeze, napravil mastno neumnost; pokazal je namreč svojo jezo z besedami. Če bi si bil prihranil svoje neslane opazke, bi se bila dvorana mirno izpraznila; ostalo bi bilo tistih 5 ali 6 klerikalnih pristavev, kar jih je bilo tam. Tako se je pa nekoliko sodrugov, ki niso vedeli za dopoldanski sklep, postavilo na noge, pa so zahtevali, da se sploh zaključi klerikalno zborovanje, kar se je po dolgem prepiru tudi zgodilo. Med tem se

je izvršil socialno-demokratski shod ob jako veliki udeležbi v najlepšem redu. Dr. Krek, kateremu niso vrane popile možgan, že menda razume, da se je v tem uporu oglasil jako zdrav čut delavstva. Goriski delavci so svoje domače klerikalce tako dobro spoznali, da ne marajo več ne domačih, ne ljubljanskih. Če premisli to epizodo, bo dr. Krek gotovo tudi spoznal, da igra naravnost nemogočo vlogo; tu hoče med delavci agitirati proti kapitalizmu, tam je pa v prvih vrstah stranke, ki stoji popolnoma na kapitalistični podlagi. Delavci čutijo, da to ne gre. Dr. Krek že tudi razume, da je to absurdno; ampak iz svojega spoznanja vendar ne bo izvajal praktičnih posledic. Ostal bo tam, kjer je, med škofi in prelati, med cerkvenimi in klosterskimi kapitalisti, med tistimi, ki uče, da se delavec na tem svetu nima kaj bojevati in da mora biti nebeško kraljevstvo njegov edini cilj. In to je, česar se drju. Kreku ne more odpustiti. To je, zaradi česar je doživel tudi flasko v Podgori, ki bi mu ga bili ondorni aranžerji prav lahko prihranili, če bi ga nekoliko bolj spoštovali in če bi bolje poznali razmere v svoji občini.

— **Razprava zaradi snemanja nemških tabel** v lauskih septembrskih dneh se je končala v torek zvečer ter je deželno sodišče izreklo sledečo sodbo: 1. Obtoženci Žiga Vodusek, Arnost Windischer, Josip Bukovnik, Josip Strus, Danilo Cerar, Ludovik Lovšin, Franc Škof, Viljem Leben in Valentin Lucin so krivi, da so dne 21. septembra v Ljubljani v zvezi z neznanimi storilci pretili lastnikom in uslužbencem v obtožnici naštetih tvrdk posredno ali neposredno, bodisi z grozečim nastopom, bodisi z napovedbo, da se bo sicer vse razbilo, s poškodovanjem na lastnini v namene od njih izsiliti, da bi sami odstranili nemške ali dvojezične napise in je žuganje bilo takšno, da so se mogli tisti, katerim se je žugalo, biti po pravici v strahu in je žuganje tudi imelo uspeh, ter so zakrivil s tem hudodelstvo po § 986 k. z. Razun tega pa je obtoženi Vodusek tudi grozil v Gruberjevi trafiki prodajalki Pas, da je zaprla trafiko. 2. Obtoženci Josip Bukovnik, Ciril Kranjc, Danilo Cerar, Ludovik Lovšin in Franc Škof so tudi krivi hudobne poškodbe tuje lastnine § 468 k. z. 3. Obtoženi Danilo Cerar pa je poleg tega kriv prestopka v smislu § 312 k. z., ker je žalil v § 68 k. z. omenjene osebe, ko so opravljale svoj uradni posel s klicem „pfui, abzug zandermerija!“

Obsodijo se pa: 1. Žiga Vodusek po § 100 k. z. z ozirom na §§ 54 k. z. in 265. kaz. pr. r. na dva meseca navadne ječe, 2. Arnost Windischer po § 100 k. z. z ozirom na § 265 k. pr. r. na dva meseca težke ječe, poostrene vsak mesec z enim postom in trdim ležiščem; 3. Josip Lotrič po § 100 k. z. z ozirom na §§ 54 in 55 k. pr. r. na tri mesece težke ječe, poostrene vsak mesec z enim postom in trdim ležiščem; 4. Josip Bukovnik po § 100 k. z. z ozirom na §§ 35 in 54 k. z. na en mesec navadne ječe; 5. Ciril Kranjc po § 468 kaz. z. na pet dni zavora; 6. Josip Strus po § 100 k. z. z ozirom na §§ 54 in 55 k. pr. r. na 2 tedna težke ječe, poostrene z enim postom in trdim ležiščem vsak teden; 7. Danilo Cerar po §§ 100 in 312 k. z. z ozirom na §§ 34 in 54 k. pr. r. na 10 tednov navadne ječe; 8. Ludovik Lovšin po § 468 kaz. z. z ozirom na § 260 b) k. z. na 3 tedne zavora, poostrenega z dvema postoma in enim trdim ležiščem vsak teden; 9. Franc Škof po § 468 k. z. z ozirom na § 260 b) k. z. na dva tedna zavora, poostrenega z dvema postoma in enim trdim ležiščem vsak teden; 10. Viljem Leben po § 100 k. z. z ozirom na § 54 k. z. na en mesec težke ječe, poostrene z enim postom in enim trdim ležiščem vsakih 14 dni, in 11. Valentin Lucin po § 100 k. z. z ozirom na § 54 k. z. na tri tedne navadne ječe. Poleg tega morajo vsi obtoženci skupno plačati stroške kazenskega postopanja, Bukovnik in Cerar tudi 70 kron odškodnine Kastnerju, Kranjc Kendi 10 K, ter Lovšin in Škof Mahrju 40 K. Kar zahtevajo oškodovanci več, se zavrnejo na civilno pravno pot. Oprostite se pa popolnoma: Leopold Trautnik, Vladimir Rohrmann, Franc Miklavc, Franc Podražaj, Rudolf Est, Albin Orehek, Fran Fatur, Fran Krapež in Anton Meglič očitanih jim hudodelstev; Ciril Kranjc, Ludvik Lovšin in Franc Škof pa hudodelstva po § 98 b.

— **Potrjeni deželni zakon.** Cesar je potrdil premembo deželnega zakona glede sestave deželnega šolskega sveta. Po tej premembi obstoja deželni šolski svet iz 1. deželnega predsednika ali njegovega namestnika kot predsednika, 2. starih zastopnikov dežele, katere imenuje deželni odbor, 3. referenta za administrativne in ekonomske zadeve, 4. deželnih šolskih nadzornikov, 5. dveh katoliških duhovnov, 6. dveh članov učiteljsva in 7. zastopnika mestne občine ljubljanske.

Strokovni pregled.

— **Deveti občni zbor** Zveze lesnih delavcev se je vršil — kakor smo že nakratko poročali — na velikonočne praznike na Dunaju. Udeležba je bila velikanska. Predsedovala sta sodrug Mrkvička in Pech. Poročilo načelstva je podal sodrug Gross, poročilo kontrole sodrug Danek in Krnansky, ki sta predlagala popolno zaupanje načelstvu, kar se je

seve tudi odobrilo. O razsodišču je poročal sodr. Wessely. O prispevkih je referiral sodr. drž. poslanec Widholz. Dejal je, da je potreba na vsak način povišati dosedanje prispevke. L. 1906 je imela Zveza 252.000 K premoženja, l. 1907 pa 258.000 K, konec l. 1908 se je pa ta svota skrčila na 201.000 K kljub velikemu prirastku članov. V l. 1907 so znašali dohodki Zvezinih fondov 418.000 K, izdatki 414.000 K — v l. 1908 so znašali ti dohodki 467.000 K, izdatki pa — 529.000 K. Deficita je 62.000 K! To je posledica krize. Da se temu opomore, treba je zvišati prispevke. Načelstvo predlaga, prispevke od 30 vin. na teden na 38 vin. povišati pri moških članih, pri ženskah pa od 10 na 15 vin. Drugi razred prispevkov pa naj se opusti. Pristopnina pa se naj zviša iz 25 vin. na 50 vin. — K debati se je oglasilo vse polno delegatov, ki so razpravljali o predlogih. Končno se je izvolila komisija, ki je imela posebno posvetovanje o povišanju prispevkov. Rezultat posvetovanja je bil predlog: prispevki I. razreda naj znašajo celotno 64 vin., II. razreda 50 vin. in III. razreda (za ženske) 30 vin. Odpade pa prispevanje v delegacijski in solidaritetni sklad posebej. Podpore naj ostanejo kot doslej, le potovalna podpora naj znaša 1 K 40 v na dan. Ta predlog se je tu i sprejel. — O štrajkih in izprtjih je poročal sodrug Gross. Sprejela se je resolucija, ki pravi, da je najvažnejša naloga strokovnih organizacij izboljšanje gospodarskega položaja svojih članov. Pri vseh mezdinih gibanjih pa je vedno takoj že v početku obvestiti zvezino načelstvo in vodstvo skupine podružnic posameznih ozemelj. Početek in konec štrajkov določa načelstvo Zveze. Pogodbe so veljavne le takrat, če so napravljene s privoljenjem zveznega načelstva. Priporoča se dalje posameznim podružnicam, naj si po močnosti uredijo svoje posebne obrambne sklade, saj boj delavstva proti izkoriščevalnim podjetnikom prečesto zavzame take dimenzije, da je prav dobro, če so doma fondi, ki pridejo v potrebi na pomoč. — O časopisju sta poročala urednika Grunel in Richter, eden za češki, drugi za nemški strokovni list. Pri volitvah je bil za predsednika izvoljen zopet sodrug Mrkvička, za namestnika pa sodrug Adolf Pech in Josip Vaneček. — O organizaciji sta poročala sodrug Pech in Grunel, o spremembi pravil sodrug Gross. Odslej se bo pošiljalo na občne zbornice za vsakih 150—300 po enega delegata. O socialnem zavarovanju je govoril poslanec Widholz. Konstatiral je, da je imela vladina predloga soc. zavarovanja celo vrsto pomanjklivosti, ki seveda ne morejo zadostiti težnjam delavcev po pravilni starostni in onemoglostni preskrbi. Da se je samostojne zavarovanje v predlogi pritegnilo k delavskim zavarovancem, je napačno in poslednjem škodljivo. Delavci si morajo s svojim denarjem ustanovljene zavode upravljati sami! — Glede kraja, kjer bo prihodnji Zvezni zbor, se je sklenilo prepustiti načelstvu, da to ukrene, kar bo potrebno... Povišanje prispevkov je marsikateri član organizacije ozlovoljilo, ali če se vse natančno primisli, potem je gotovo, da je bilo povišanje potrebno. Boj dunajskih mizarskih pomočnikov nam vsem jasno kaže, kako trdovratni so podjetniki in kako vseeno jim je: ali imajo delavci jesti ali ne. Na tisoče delavcev so izpri ter jih prepustili usodi. Gorje bi jim bilo, če ne bi imeli organizacije, ki jim je skočila na pomoč, da jih je obdržala v življenju!

— **Občni zbor** Zveze kamnosekov se je vršil letos na Velikonočna praznika na Dunaju. Poročilo o delovanju Zveze je podal načelnik, sodrug Müller, ki je poročal tudi o stanju časopisa «Der Steinarbeiter». Pri debati o časopisju se je povdarjala želja članov, naj bi «Der Steinarbeiter» izhajal vsak teden. Sodrugi Müller je odgovarjal, da je ta želja zelo lepa, ali za sedaj ni izpeljiva, ker bi preveč obremenila finance Zveze. Dejal je pa: «Kakor me veseli, da razpravljamo o tem, da bi naš nemški list izhajal po enkrat na teden, prav tako bi me še bolj veselilo, če bi se dosedanjí štirinajstodnevnik bolj temeljito prebiral.» To je tudi res. Tudi za naše slovenske člane velja prav to. — Sodrugi Sirotek je podal poročilo o češkem, poljskem, slovenskem in italijanskem časopisju kamnosekov. — O plačilnih gibanjih in tarifih je poročal sodrug Müller. Sprejel se je predlog, s katerim se zboljšuje podpora v stavkah. Če na primer v stavki udeleženi član Zveze odpotuje, bo odslej dobival potovalno podporo, njegova družina doma pa pol njegove stavkovske podpore. — O organizaciji je govoril sodrug Sirotek. Sprejelo se je več predlogov glede vstopnine. O bolniški podpori se je dolgo debatiralo, ali sklepi o tej podpori so se odložili. Brezposelna podpora pa bo odslej naslednja: v II. razredu po 52 tednih 15 K, po 156 tednih 20 K in po 260 tednih 30 K. Potovalna podpora je prav taka kot brezposelna. Pogrebščina bo odslej znašala: v I. razredu 30 K, v II. 25 K, v III. 20 K. — Pri volitvi je bil za načelnika izvoljen zopet sodrug Müller, za njegovega namestnika sodrug Burda, za blagajnika sodr. Sirotek. V odboru sta tudi dva Slovenca, in sicer sodrug Hrovat in Kuničič. — Sodr. Wirkner je poročal o statistiki. Predlagal je: vsak član mora svojo statistično karto natanko izpolniti; v slučaju podpore se mora poslati s člansko knjižnico tudi statistična karta, vsaka delavnica imej svojega statistikarja, prav tako vsaka podružnica. Sprejeto. — Izvolila se je pritožbena komisija, koje

sedež je v Gradcu. — Na sploh se mora reči, da je izvršil zbor Zveze delavcev s kamnom prav častno svojo nalogo. Dolžnost kamnosekov in vseh drugih delavcev s kamnom pa je, da se oprimejo še z večjo ljubeznijo svoje Zveze. Na delo, kamnoseki! Vsi v Zvezo!

Socialni pregled.

* **Zidarska stavka** je bila v ponedeljek v Ljubljani pri Tönniesu. Trajala je le en dan, zakaj uprizorili so jo neorganizirani delavci in zato ni čudno, da je bil tudi uspeh večji za gospodarja kakor za delavce. Povod stavki je bil lahko umeven. V Ljubljani so v stavbinski stroki še take navade, da se je sploh čuditi, če dobe ti izkoriščevalci še kaj delavcev. Zidar, ki stopi pri ljubljanskem podjetniku v delo, ne ve skoraj nikdar, koliko bo zaslužil. Zakaj začeti mora brez vsake pogodbe in po celi tedni minejo, preden delavec izve, koliko bo dobil za svoje delo. Tako je bilo tudi letos pri Tönniesu. Nekateri so bili že po 14 dni, nekateri po tri tedne in več na delu, a svojega zaslužka še niso poznali. Večkrat so vpraševali, končno so zahtevali, da se jim naznanijo mezde do 24. aprila, a vse je bilo zaman. To jih je torej napotilo, da so v ponedeljek ustavili delo. Tönnies pa se je norčeval iz njih in tudi sedaj jim je na vsako posredovanje odgovarjal, da bodo stari delavci že od lani vedeli, koliko dobe, novim pa ne more reči ničesar, ker jih še ne pozna dovolj. Čuden mojster in čudni polirji, ki v treh tednih še ne poznajo delavcev! — Stavka je trajala le en dan. V torek je šel večji del zidarjev zopet na delo. Naznanila se jim je mezda, ki znaša po 3 krone, za najboljše zidarje pa po 3 K 60, oz. 3 K 70 vin. na dan. Dvaindvajset zidarjev, ki jih je smatral za nekakšne kolovodje, se je otesel, nekateri so pa sami odšli, ker ni hotel izpolniti njihovih zahtev. — Da se je stvar tako žalostno končala, je naravno, če se pomisli, da je bilo gibanje popolnoma neorganizirano, dočim imajo zidarji v drugih krajih v primeri z ljubljanskimi naravnost sijajne razmere. V Ljubljani so še razni nedostatki, ki bi bili povsod drugod nemogoči in se mora človek kar čuditi, da dobe ljubljanski podjetniki v takih razmerah še zidarje. Hrano in stanovanje imajo stavbinski delavci pogostoma pri mojstru in lahko si je misliti, kako pasja je včas ta hrana, a kako drago se jim računa. Stvar je prav kakor jajce jajcu podobna «švic»-sistemu, ki je prepovedan, pa bi priporočili obrtnemu nadzorniku, naj se nekoliko interesira za to reč. Zidarjem bi pa priporočali, da naj se organizirajo, če hočejo kaj doseči, zakaj brez boja ni nobenega uspeha, brez organizacije pa tudi vsak boj nemogoč. V zidarske razmere v Ljubljani bomo še posvetili, za zdaj pa opozarjamo stavbinske delavce, da je njihova organizacija na Resljevi cesti št. 22; tam se dobivajo vsa pojasiila vsako nedeljo in praznik dopoldne od 9. do 1/2 12.

Zadnje vesti.

Finančni načrt vlade. Dunaj, 29. aprila. Socialno-demokratska zveza je napovedala finančnemu načrtu Bilinskega, ki zahteva velikansko zvišanje davka na pivo in žganje, najodločnejšo opozicijo; pravi se, da vladi ne bo mogoče, spraviti načrt v zbornici na razpravo. — Češki deželni odbor je sklenil sporazumno z moravskim napraviti akcijo proti finančnemu načrtu.

Proti arbakemu veleizdajniškemu procesu. Dunaj, 30. aprila. Poslanec Masaryk vloži in v temelji na današnji seji državnega zbora nujen predlog proti zagrebškemu veleizdajniškemu procesu. Za besedo so se oglasili poslanci Redlich, Laginja, Krek in Némec.

Odškodnina za Turčijo. Dunaj, 30. aprila. Skupni finančni minister Burian je najel 36 milijonov kron predujma pri konzorciju avstrijskih in ogerskih bank, stoječih pod vodstvom zemljiško-kreditnega zavoda, da more Turčiji plačati odškodnino za Bosno. Devetnajst milijonov pokrijeta avstrijska in ogrska vlada.

Državno-zakladni listi. Dunaj, 30. aprila. Včeraj se je proračunski odsek bavil z zadevo državnih zakladnih listov, ki jih je vlada izdala za 220 milijonov, ne da bi bila vprašala parlament. Finančni minister Bilinski je zagovarjal ravnanje vlade in se je večkrat oglašal za besedo. Govorili so Mastalka, Wittek, Choc, Kotlař, Glabinski, Seitz, Kramar, Kuranda, Steinwender, Kolowrat in dr. Adler. Večina govornikov je kritizirala neustavno ravnanje vlade. Ko je Bilinski videl, da ne dobi večine, je dal po krščansko-socialnem poslancu Prochazki vložiti predlog, da se zaključi seja, kar se je z 19 proti 17 glasovi sprejelo.

Socialno zavarovanje. Dunaj, 30. aprila. Odsek za socialno zavarovanje je včeraj zaključil generalno debato ter je na predlog dr. Drexla izvolil pododsek 21 članov. Za generalnega poročevalca je izvoljen dr. Drexel, poleg tega bo šest specialnih poročevalcev. Pododsek ima danes dopoldne sejo.

Ogrska kriza. Budimpešta, 30. aprila. Neodvisna stranka hoče sedanjo krizo s skrajno nepopustljivostjo izrabiti, da razbije koalicio in napravi vladam, na podlagi pogodbe iz leta 1867 stoječim, konec. Na čelu te akcije stoji predsednik zbornice

Just. V neodvisnjaških krogih računajo, da bo državni zbor razpuščen in da dobe pri novih volitvah neodvisnjaki večino.

Turške zgodbe.

Carigrad, 28. aprila. Bivšega sultana Abdul Hamida so danes ponoči ob 1. uri prepeljali s posebnim vlakom v Solun. Sprva je protestiral proti prognanstvu, ko pa je uvidel, da ni pomoči, se je ydal v svojo usodo in šel sam prostovoljno na kolodvor.

Dunaj, 28. aprila. Dopisnik «N. Fr. Pr.» je bil navzoč pri odhodu Abdul Hamida v Solun. Ta dogodek opisuje tako-le: O polnoči so pripravili poseben vlak na kolodvoru. Nekaj minut po polnoči so prišli na kolodvor sultanovi adjutanti. Na to so peron zaprli vojaki. Ob polu 2. se je pripeljalo več dvornih vozov na kolodvor. Iz prvega je izstopil Abdul Hamid v civilni obleki z belim telovnikom, s temnim površnikom in fezom na glavi. Njegova brada, ki si je sicer barva, je bila popolnoma siva. Obraz njegov je bil bolj bled, kakor navadno, toda brez sledu notranjega nemira. Na peronu je vladala grobna tišina. Sele, ko je sultan položil roko na čelo, so mu salutirali častniki. Na to je vstopil v salonski voz v spremstvu 17letnega princa Abdula Kadra in svojega najmlajšega 10letnega sina. Za njim je vstopilo 11 haremskih dam, katerim je Abdul Hamid galantno pomagal pri vstopu. Dame niso imele neprozornih pajčolanov, marveč lahke šale, skozi katere se je lahko videlo, da so še mlade in zelo lepe. S sultanom se vozita dva evnuha in 6 strežajev, ki so takoj zastri okna salonskega voza z zavesami. Dame, ki so kakor njih gospodar prvič videle železnico, so radovedno in kaketno dvignile zastore. Še enkrat se je pokazal Abdul Hamid ob oknu, ko je zahteval za svojega sina čašo vode in zase cigarete, na to je lokomotiva zažvižgala in odpeljala v prognanstvo največjega despota Evrope.

Solun, 29. aprila. Danes zjutraj je pripeljal poseben vlak vjetega sultana Abdul Hamida v spremstvu enajstih dam, dveh princev in šestih drugih oseb v Solun. Kolodvor je bil zaprt in vojaško zastražen. Na kolodvoru je pričakovalo sultana nekaj višjih uradnikov. Sultana so odpeljali v spremstvu kavalarije v vilo Aladini, kjer je strogo interniran in zastražen.

Carigrad, 30. aprila. Mladoturški odbor ima dokaze, da je bil po iniciativi Abdul Hamida načrt, vprizoriti veliko klanje v mestu tisti dan, ko pridejo solunske čete v Carigrad. V nekaterih krogih mislijo, da se ne bo dalo preprečiti, da pride Abdul Hamid pred sodišče in se boje, da bo obsojen na smrt. Mladoturki zatrjujejo, da mu bo življenje ohranjeno in da ostane do smrti v prognanstvu. Zapovednik čete, ki ga straži, je major generalnega štaba Ali Feti.

Srbija. Belgrad, 30. aprila. V srbski armadi se opaža radikalno protidinastično gibanje. Razna znamenja kažejo, da si izkuša Gjorgje zopet osvojiti izgubljene pravice do prestola.

Skozi Dardanele. Magdeburg, 30. aprila. «Magdeburger Zeitung» javlja, da je Rusija pomnožila vse garnizije ob turški meji in da hoče sedanji položaj na vsak način porabiti za prevoz skozi Dardanele.

Raznoterosti.

† **Mesino** bodo zopet sezidali. Inženir Cannizzari je izdelal načrte, po katerih bodo hiše k večjemu dve nadstropji visoke in med njimi toliko prostora, kolikor znaša dvakratna visočina dveh sosednjih hiš. Vsaka hiša bo imela svoj vrt. Mesto bo zavzelo štirikrat toliko prostora kakor poprej.

† **Kazenski punt v Krakovu.** V kaznilnici v Krakovu je po-zročil neki Bilski, ki je umoril veliko gostilničarjev v Galiciji in Ruski Poljski, punt. Napadel je ječarja in ga poizkusil zadaviti, da bi se polastil njegove uniforme in zbežal. Bilskemu so se pridružili tudi drugi jetniki ter skupno hiteli proti gospodarskim poslopjem, da se ondi zabarikadirajo. Na ječarje so metali polena. Na to je neki ječar ustrelil in zadel Bilskega v glavo, da je obležal na licu mesta. Nato so se jetniki udali.

† **Samomor huzarja.** V gozdju pri husarski vojašnici v Budimpešti se je usmrtil huzar Geza Varoa. Zapustil je pisma, iz katerih izhaja, da je s smrtno hotel napraviti konec trpinčenju in preganjanju s strani nekega podčastnika. Tako pismo je bilo naslovljeno tudi na nadvojvodo Josipa, ki je sedaj zahteval, da ga nemudoma obvestijo, kaj da je gnalo vojaka v smrt.

† **V bolnici** usmiljenih bratov v Zagrebu je umrla nasilne smrti bolnica Cecilija Jedvajeva. Usmiljenke pravijo, da jo je usmrtila umobolna Terezija Blažević. Hrvaški listi temu zatrdilo ne verjamejo in izražajo sum, da je bila Jedvajeva umorjena od postrežnic.

† **«Oče naš» in ogrska država.** Ogrski škof Pervy je konfisciral nek slovaški molitvenik, ker je smatral molitvico «K Mariji, zaščitnici Slovačkov» državi nevarno. List «Nepszava» je priobčil na to satirično notico, v kateri se preiskuje po vzgledu škofa Paryvja še druge molitve s stališča ogrskega kazenskega z-kona in je zahteval, naj se takoj konfiscira «Oče naš», ki je v hudem protislovju z ogrskim kazenskim zakonom. Tako vsebuje prošnja «Pridi k nam v Tvoja kraljestvo» hudodelstvo po § 127, po katerem je veleizdaja ono dejanje, ki ima namen spraviti ogrsko državo pod tujo vladu. «Zgodi se Tvoja volja, kakor v nebesih tako na zemlji» § 273. Z ječo do 5 let se kaznuje oni, ki se upre ukazujoči volji postavbe. «Daj nam naš vsakdanji kruh.» Prestopek po § 66. (Beračenje brez oblastven-ga dovoljenja) kakor tudi proti naredbi ministra za notra-ne zadeve, štev. 18.618, z dne 22. IV. 1882 o nabiranju darov. «Ne vpelji nas v izkušnjava, temveč reši nas vsega zlega.» V tem stavku se pa direktno nazivlja Ogr kot zlo, od katerega hočejo biti Slovaki rešeni s tujo pomočjo. Zaradi te satire, ki je bila naperjena proti ogrskemu škofu Paryvju, je prišel urednik lista «Nepszava» pred porotnike, pred katerimi pa ni bil zaplenjen, pač pa oproščen.

† Takso za enoletne prostovoljce, ki služijo na svoje stroške, namerava uprava armade zvišati od 848 na 448 K. Kot vzrok navaja podraženje živil in potrebščin za obleko.

Shodi.

Solkani pri Gorici. V ponedeljek, 26. t. m. je bil tukaj sodrug Etbin Kristan iz Ljubljane, pa smo ob tej priliki improvizirali zaupen shod, ki se je izvrstno obnesel. Ob 6. zvečer se je napolnila vsa velika dvorana delavskega društva in mnogo udeležencev je moralo ostati še v stranskih prostorih. Na dnevnom redu je bil predmet «Socializem, vera in narodnost». Sodrugi Kristan je obširno govoril o stvari in je sijajno pokazal, kako nasprotniki socialne demokracije nalašč begajo ljudstvo z bedastimi in predrznimi izmišljotinami, le da bi mogli delavce tlačiti pod kapitalistični jarem. Tako jasno je razložil socializem, da ga je moral vsakdo razumeti, pa tudi spoznati, da ni treba zaradi socializma nikomur zatajiti ne svojega verskega mišljenja, ne svoje narodnosti, ampak da sovražniki delavstva zlorabljajo vero in narodnost za svoje sebične namene. Sodrugi Kristan je govoril ognjevit in je dosegel velikanski uspeh. Bilo je na shodu tudi nekoliko nasprotnikov, ni se pa nobeden oglasil za besedo.

Dopisi.

Zagorje ob Savi. Načrt liberalcev v Zagorju za prihajajoče občinske volitve je že skovan. Resne politične stranke stopajo v volilne boje s svojim programom, naši liberalci pa programa ne poznajo, radi tega pa so se zedinili na sledeči načrt: 1. Občinske volitve zavleči toliko časa, kolikor je mogoče. 2. V tem času se sprijazniti z Nemci, posebno z novim ravnateljem pri rudniku, klerikalcem pa so ponudili kompromis. 3. Vsi liberalci, ki se drže liberalne discipline, morajo obrekovati socialno-demokratske zaupnike, posebno nalogo pa imajo, obrekovati sodruga Čobala. Gospod župan Weinberger pa je obljubil, spraviti Čobala iz Zagorja. Če pojde vse to po sreči, potem pa napravijo Zizibambule shod v Zagorju. Vse to smo izvedeli od zanesljivih liberalcev.

Sarajevo. (Železničarsko vprašanje.) Bosensko-hercegovski železničarji, ki so predmet krutega izkoriščanja odkar teko železnice po deželi, so spoznali važnost organizacije že v času, ko Bosna s Hercegovino še ni bila sestaven del avstro-ogrške monarhije. Dasi je bilo preganjanje in zatiranje stalno na dnevnem redu, se je organizacija vendar lepo razvila. Njena važnost in potreba se kaže prav sedaj, ko so bosensko-hercegovski železničarji v boju. Nujno je potrebno, da se uredi razmere železničarjev, ki so doslej popolnoma anarhistične. Ena najvažnejših zahtev je ta, da se železničarjem vstedejo za odmero pokojnine tudi tista leta, ki so služili pri kakšni drugi železnici ali pa pri kakšni državni instituciji, v službeno dobo. Če se vzame v poštev, da so bosensko-hercegovske železnice državne, se spozna opravičenost te zahteve brez daljših dokazov. Dne 18. aprila je bil v «Društvenem domu» v Sarajevu splošen javen železničarski shod, na katerem je 423 navzočih železničarjev vseh kategorij zastopalo 1236 tovarštev. Na shodu se je soglasno sprejela sledeča resolucija, ki se je nemudoma brzojavno sporočila ministru baronu Burianu:

Resolucija:

«V društvenem domu v Sarajevu dne 18. aprila 1909 zbrani uslužbenci bos.-herc. državnih železnic brez razlike kategorij proglašujemo, da je uračunanje prejšnjega službenega časa v kakšni drugi državni instituciji, pri kateri drugi, ali pri lastni železnici v pokojnino, logična in opravičena zahteva, katere izpolnitev je neizogibno potrebna ne le v interesu uslužbencev, temveč tudi v interesu same železnice.

Dosedanji pokojninski predpis bos.-herc. državnih železnic št. 31. ne odgovarja na noben način sedanjemu duhu časa, ampak v primeri z enakimi predpisi drugih državnih in javnih institucij monarhije zadržuje mnogo nedostatkosti. Za razveljavljanje teh pomanjkljivosti se hočemo boriti z vsemi zakonskimi sredstvi, dokler ne dosežemo svojih naravnih pravic.»

Ta resolucija se je odposlala tudi vsem mero-dajnim instancam in korporacijam. Upajmo, da doseže uspeh brez daljšega boja.

Gospodarski pregled.

«Naša Snaga» — tako se imenuje tiskovna družba hrvatskih socialnih demokratov — je izdala pravkar svoje letno poročilo. Prometa je imela v letu 1908 — 10240 K. Dobička 689 K 83 vin. «Naša Snaga» ima isto nalogo kot naša «Delavska tiskovna družba v Ljubljani». — Redni letni občni zbor «Naše Snage» bo 9. maja.

Občni zbor «Distriktnih Zvez konsumnih društev alpskih dežel» se bo vršil 9. maja t. l. v Gradcu z zelo zanimivim dnevnim redom.

Našim rodbinam priporočamo
Kolinsko cikorijo

V soboto, 1. majnika

„Švicariji“ Koncert Slovenske filharmonije

Začetek ob 7. uri zjutraj.

Vstopnina prosta.

Se priporoča

Ivan Kenda
restavrater.

Restavracija „Narodni dom“

se priporoča.

Točijo se pristna vina in sveže pivo.
Dobra kuhinja.

Na razpolago je velik senčnat vrj in arena za
veselice, shode i. t. d.

Z odličnim spoštovanjem

Emil Kržišnik
restavrater.

Kje se dobe najboljši poljedelski
stroji, kakor mlatilnice, gepeljni, sla-
moreznice, čistilnice, preše za sadje
i. t. d.?

Edino le pri

FR. STUPICA

v Ljubljani, Marije Terezije cesta
št. 1, Valvazorjev trg št. 6.

In zakaj: zato, ker so dotični stroji iz najboljših
tovarn sveta, najboljše sestavljeni, ker se istih
proda na tisoče in tisoče komadov in se ravno
radi tega, ker se jih izdeluje v velikih množinah,
dobivajo po nizkih cenah. Moji stroji so povsod
jako priljubljeni. — Obracajte se na mojo trdko
pri nakupu **stavbenih potrebščin**, port-
land-cementa, traverz, železniških sin in druge
različne železnine in raznega orodja, nagrobnih
križev, tehtnic i. t. d. 24—13

Restavrant „International“
Resljeva cesta 22.

Cenjenina sodrugom najljubljeneje na-
znanjam, da otvorim

v soboto, dne 1. majnika
popolnoma na novo opremljen
vrt s kegljiščem

in lepim prostorom za **baln.**

Točila bodem kakor doslej pristna do-
lenjska vina in sveže Perlesovo pivo.

Na razpolago so vsi slovenski, nemški
in italijanski delavski listi.

Za obilen poset se priporoča

Marija Petrič
restavraterka.

Za veselice

in druge prireditve korijandoli, šaljive
predmete za bazar, lampione, za ša-
ljivo pošto izredno cene in lepe razgled-
nice, serpentine i. t. d. priporoča

Ivan Vrečko

52—4

Ljubljana, Sv. Petra cesta 31.

Trgovina s papirjem.

Katinka Widmayer
trgovina pri „Solnou“ za vodo
Pogačarjev trg

priporoča svojo veliko zalogo

45—10

perila za dame, gospode in otroke. Ro-
kavice, nogavice, kravate, bluže, obleke,
predpasnike, čepice, i. t. d. Vezanje umet-
nih cvetlic. Nagrobne vence s trakovi.
Vsa oprava za novorojenčke. Damski
slamniki najnovejše mode. Krasne „peče“
vedno v zalogi. Specialiteta za delavce:
**Celulloid-ovratniki, prsa in
manšete.**

Nizke cene

J. Jax & sin

— LJUBLJANA —

Dunajska cesta št. 17

priporočata svojo bogato zalogo

šivalnih strojev
za rodbino in obrt.
Pisalni stroji „ADLER“.

Vozna kolesa.

Ceniki zastoj in franko.

24—12

Največja slovenska tordka za obnovo
Združeni čevljarji v Ljubljani, Wolfsove ulice št. 14

priporoča slavnemu občinstvu v njegovo lastno korist to domače podjetje, ki
je že več let v posesti svoje lastne zaloge vseh vrst surovin in k stroki spa-
dajočih potrebščin ter je kot tako edino sposobno vstreči vsem zahtevam.

**Velika zaloga lastnega in tujega izdelka za gospode,
dame in otroke v poljubno najmodernejših oblikah!**

Naročila po meri in okusu se po želji, ravnotako tudi popravila z vso skrb-
ljivostjo izvršujejo. — Zunanja naročila točno proti povzetju. — Ceniki zastoj.

Filijalka: Stari trg št. 28.

4—1

Našim čitateljem priporočamo, da se ozirajo na take tvrdke, ki inserirajo v našem listu.

Ceniki zastoj in poštne proste!

Pozor!

Kdor želi imeti dobro uro, naj jo zahteva z znamko «Union», ker te ure so najbolj trpežne in natančne. Dobe se pri:

Fr. Čudnu
urarju in trgovcu
v Ljubljani

delničar in zastopnik
švicarskih tovarn
«Union» v Bielu in
Genovi. 40-6

10 zapovedi za zdravje

lično tiskane, vposlje poštne proste in zastoj
lekarnar 24-18

Trnkóczy v Ljubljani.

Dobijo se tudi osebno v njegovi lekarni.

**Klobuke, cilindre
in čepce** v najnovejših fagonah in v
velikih izberah priporoča

Jvan Soklič, Ljubljana

Pod Trančo štev. 2.

52-25

Svoji k svojim!

Lud. Černe

zlatar in trgovec z urami

ter zapriseženi sodnijski cenilec

Ljubljana, Wolfve ulice 3.

Izborna zaloga briljantnega blaga,
zlatnine, srebrnine in raznih ur.

Časna delavnica

za popravila in nova del a.
Cene najnižje. Solidna postrežba.

**35 letni velik
uspeh!**

52-22

**Močan želodec,
pravilno prebavo
ter odprtje telesa**

se doseže, ako se uporablja mno-
gokrat odlikovano

želodčno tinkturo

lekarna Piccola

Ljubljana, Dunajska cesta.

Steklenica 20 v. Naročila po povzetju.

**Modni salon
M. Sedej-Strnad
Ljubljana** 13-5

Prešernove ulice št. 3 (v palači „Mestne
hranilnice“)

priporoča cenjenim damam svojo bo-
gato zalogo klobukov najnovejših
fason in najfinejšega okusa.

Kavarna

„Unione“ v Trstu

ulica Caserma in Torre Blanca

se priporoča.

Nizke cene! Velika suknena zaloga!

Priporočljiva slovenska trgovina za moško
in žensko blago pri 52-24

sv. Cirilu in Metodu

Ljubljana, Lingerjeve ulice 1.

*Potniki v Ameriko
kateri želijo dobro, po ceni in
za najboljše potovati naj se obrnejo
na*
Simona Kmetek
*v Ljubljani Kolodvorska ulica 38
Kotlovski ulici Pijavica daj se bomo potovanja*

Naročajte in širite naš list!

Milko Krapeš

urar in trgovec z zlatnino, zapriseženi
sodnijski cenilec, Ljubljana, Jurčičev trg 3

priporoča svojo bogato zalogo različnih stenskih in
žepnih ur, kakor tudi zlatih in srebrnih verižic, uhanov
in prstanov. V zalogi imam tudi gramofone in plošče
s slovenskimi napelji in godbo. Z ozirom na blizajočo
se velikonočno in binkošne praznike, naj nihče ne zamudi
te prilike, ker bom prodajal po znatno nizkih cenah.
Malo dobička, veliko prometa! Cenike pošiljam zastoj
in poštne proste! 52-23

Telefon št. 177

52-40

L. Tomažič

zaloga piva

v Spodnji Šiški pri Ljubljani.

Gosp. gostilničarjem in p. n.
slavnemu občinstvu priporočam

**zagrebaško in
: češko pivo :**

Volka in moderna

: zaloga oblek :

za gospode, dečke in otroke

A. KUNC

LJUBLJANA, Dvorni trg št. 3

:: (na vogalu Židovske ulice). ::

Strokovnjaška postrežba z iz-
bornimi izdelki, po nizkih, stalnih,
na vsakem predmetu ozna-
:: denih cenah. ::

24-11

Naročila po meri točno in
priznana dobro. ::

GRİČAR & MEJAČ, Ljubljana

Prešernove ulice štev. 9

priporočata v največji izbiro po najnižjih cenah

24-16

obleke za gospode, obleke za dečke, obleke za otroke, površnike za gospode in
dečke, žakete za dame, paleto za dame, plašče za deklice.

J. Grobelnik, Ljubljana

Ker sem oddal trgovino na debelo, uljudno sporočam, da sem znatno povečal

svojo manufakturno trgovino na drobno, Pred škofijo štev. 1.

Lepe novosti za
damske obleke in bluze.

Schrollovi šifoni.

Cisto platno.

Namizno perilo in
robci. 10-8

Nakupil sem osebno na Dunaju,
Brnu po brezkonkurenčnih cenah
sukno za moške obleke in po-
vršnike

že od K 2— naprej do naj-
finejših vrst.

Velika

zaloga preprog,

zaves, garnitur

in odej.

Predno nakupite letnega blaga, blagovnilite si ogledati mojo veliko, na novo založeno zalogo in pa
zahtevajte uzorce. — Prepričali se boste, da kupite ceno in dobro!

**Delniška družba združenih pivovaren Žalec in Laški trg
v Ljubljani**
Telefon štev. 168. 168.

izborna pivo v sodcih in steklenicah.

ZALOGA V SPODNJI ŠIŠKI.

52-11

Zahtevajte
po vseh gostilnah,
kavarnah in
brivnicah

Rdeči Prapor

Krasno

pomladansko zalogo mod-
nega blaga za gospode in
dame, priporoča:

Engelbert Skušek

Ljubljana
Mestni trg št. 19.

104-56

L. Pevalek v Ljubljani
Židovske ulice št. 4

priporoča

Delavske razglednice

za 1 majnik ter vse vrste

RAZGLEDNICE

na debelo in na drobno po brezkonkurenčnih cenah;

Akcijsko tiskarno
z električnim obratom

kjer izvršuje vse merkantilne tiskovine, kakor: vizitke, kuverte,
račune, razna vabila in naznanila, komisijske knjižice, parte
ter sploh vse v to stroko spadajoče tiskovine po čudežito
nizkih cenah.

Trgovino s papirjem

pisalnim in risalnim orodjem na debelo in na drobno.

Zunanja naročila točno in najcenejše.

Modna trgovina.

P. MAGDIČ

Ljubljana

nasproti glavni pošti

priporoča:

35-1

vse modne in nakitne predmete, potrebščine
za krojače in šivilje, damsko perilo, bluze,
hišne halje, spodnja krila, narodne vezenine,
zastave, trakove in znake.

Klobuke za dame in deklice.

Potrebščine za modistinje.

Popravljanje damskih klobukov.

Posebni oddelek

: za gospode :

Vse vrste klobukov za gospode in otroke,
tkano barvasto in belo perilo, kravate, ro-
kavice in vse športne in toaletne predmete.

Globoko izpod cene

prodajam zaradi pomanjkanja prostora ravno došle spomladne in letne obleke, površnike, dežne
plašče za gospode in dečke. Najmodernejša konfekcija za dame in deklice.

Konfekcijska trgovina
v Ljubljani

A. Lukič

Pred škofijo št. 19.

Svarilo!

Prosimo spoštovana gospodinja, ne zahtevajte
pri nakupu kar na kratko zavitek ali zabojček
„cikorije“, temveč določeno znamko:

„Franck“

da imate zagotovilo za vedno jednako in najboljšo
kakovost. — Pazite pri tem na te varstvene znamke in
podpis, kajti naše zamotanje se v enakih barvah,
papirju in z podobnim natisom ponareja.

Varstv. znamka. Varstv. znamka. Varstv. znamka.

Henrik Franck & Sinoči
Zagreb.

d. Kuv. X 4457, 217. ILW.W.

Sodnigi, somišljeniki! Zahajate le v
kavane in brivnice, kjer je na razpolago vaše
glasilo... Agitirajte
„Rdeči Prapor“!

Nova Lenasi & Gerkman Nova
slovenska trgovina Ljubljana vogal Stritarjevih in Lingarjevih ulic **slovenska trgovina**

priporoča

za pomlad in poletje
vsakovrstno sukneno, volneno in platneno blago.

24-11

Cene solidne in postrežba točna.

Kmečka delavska
gospodarska zadruga

v Dobravljah, Goriško.

Registrirana zadruga z omejeno zavezo.

Ustanovljena 1. 1908.

Vino se pošilja od 56 litrov naprej
po jako zmernih cenah.

Podpisano se tem potom zahvaljuje
dosedanjim vinskih odjemalcem, po-
sebnemu občnemu konsumentnemu društvu v
Ljubljani, delavskemu konsumu v Idriji,
zasebnikom v Mirnu in drugod.

To priliko pa uporabi, da priporoča
veliko mnežine še neprodanega vipav-
skega naravnega vina iz lastnih kleti zdru-
ženih kmetov iz Dobravelj, Skrilj, Brji,
Šmarji, Rikenberga, Kavanja in bližnjih
vasi, vsem svojim dosedanjim in novim
odjemalcem po Kranjskem, Primorskem,
Štajerskem, Koroskem in drugod.

Zadružno vodstvo.

Ustanovljena 1847.

52-19

Ustanovljena 1847.

Žovarna pohištva J. J. Naglas

Turjaški trg št. 7 LJUBLJANA :: Turjaški trg št. 7

**Največja zaloga pohištva za spalne in jedilne sobe, salone in go-
sposke sobe. Preproge, zastorji, modroci na zmeti, žimnati modroci, otroški vozički i. t. d.
Najnižje cene.**

Najsolidnejše blago.

Največja zaloga,

**najboljša in najcenejša trdnost za
naročevanje ozir. nakupovanje!**

Čopičev za pleskarje, sobne slikarje, zidarje, mizarje.

Lakov, pristnih angleških za vozove.

Emajlne prevlake, pristne, v posodicah po 1/2, 1/3, 1/4,
in 1 kg. 104-40

Jantarjeve glazure za pode. Edine trpežno in naj-
lepše mazilo za trde in mehke pode.

Voščila, štedilnega, brezbarvnega in barvastega za
pode; najcenejše in najboljše.

Rapidola, pripravnega za vsakovrstne prevlake.

Brunolina za barvanje naravnega lesa in pohištva.

Olje in mazilo za stroje, olje proti prahu.

Maslobo za usnje.

Oljnatih barv, priznane najboljših.

Oljnatih barv v tubah, g. dr. Schönfelda.

Firneža, prirejenega iz lanenega olja, kranjskega.

Steklarskega kleja, pristnega, z jamčeno trpežnega.

Glpsa, alabasterskega in štukaturnega.

Karbolina, najboljše.

Fasadnih barv za apno.

Barv, suhih, kemičnih, prstenih in rudninskih.

Kleja za mizarje in sobne slikarje.

Vzorci za slikarje, najnovejših.

Ustanovljeno
1. 1832.

Adolf Hauptmann v Ljubljani

Ustanovljeno
1. 1832.

I. kranjska tovarna oljnatih barv, firnežev, lakov in steklarskega kleja.